Ik blijf onrustig zolang ik leef

Wat betekent religie voor u vandaag in uw leven?

Van thuis uit heb ik een sterk dogmatisch geloof meegekregen. Nadien volgde een sfeer van revolte, van mei ’68. Alles werd in vraag gesteld, op het socratische af. Ik ben nooit atheïst geweest, maar ik heb wel een agnostische periode gekend. Later heb ik het geloof teruggevonden, maar veel meer in de vorm van een rijpend geloof. Dat sluit naïeve verwondering over bijvoorbeeld de schoonheid van een tekst of van een gregoriaans gezang niet uit. Voor mij bestaat geloof niet zonder twijfel en wanneer je twijfelt moet je een ankerpunt hebben, zo niet verval je in chaotische twijfel. Dat ankerpunt kan je vinden in een religie, in het instituut van de kerk, wat men er ook van gemaakt heeft.

Bepaalde opvattingen van de katholieke kerk lijken mij volledig voorbijgestreefd, zoals het verplichte celibaat voor priesters, behalve voor abdijen. Ikzelf ben voorstander van het vrijwillige celibaat. Daarnaast is het hoog tijd dat er meer aandacht komt voor gendergelijkheid binnen de kerk, met onder meer het volwaardig vrouwelijk priesterschap. En ten slotte moet de kerk haar opvatting herzien over het respect voor het menselijke leven. In regio’s waar de fertiliteit zeer hoog is, moet er meer aandacht zijn voor waardig leven en dus voor familiale planning. Want naast respect voor het leven heeft respect voor de levenswaardigheid evenveel belang.

Hoe ziet u de positie van het christelijk geloof en de katholieke kerk in Vlaanderen vandaag?

Vlaanderen is de meest geseculariseerde regio in Europa geworden, denk ik. Om die reden leef ik hier ook niet zo graag meer. Daarnaast zijn we ook veel verzuurder geworden. De christenen in Vlaanderen leven in de catacomben. Ik denk dat dat gezond is, want de kerk heeft te lang een meerderheids- en machtspositie gehad. Maar het is ook frustrerend, want ik vind in die catacomben niet altijd geestesgenoten. Er zitten ook fundamentalisten en pilaarbijters bij, mensen zonder spirituele intelligentie, zonder zoektocht naar zingeving. Ik blijf onrustig, zolang ik leef. Omdat ik getuige ben van de ongelofelijke kloof tussen de mensen die het goed hebben en zij die het niet goed hebben. Dan kan ik niet anders dan revolteren. Tegen het groepsdenken. En tegen allerlei regeltjes die de overheid ons oplegt.

Welk bijzonder erfgoedobject koestert u?

Ik ben gehecht aan een fotokader van een zwart kind dat water drinkt uit een te grote beker, bijna een consecratietafereel. Achteraan staan een honderdtal handtekeningen van collega’s en medewerkers van Artsen Zonder Grenzen België. De fotokader heb ik als geschenk gekregen toen ik daar in 1994 als voorzitter vertrokken ben. Daarnaast ben ik heel gehecht aan de Franse impressionisten. Omdat ik van hen geen schilderij thuis heb, mis ik geen enkele tentoonstelling in Parijs. Ik hou van hen omdat ze revolutionairen waren in de

schilderkunst. Ze hebben het leven geschilderd, en het leven is niet statisch. Het leven is een indruk. Een zekere wazigheid in de voorstelling van het leven is voor mij een feitelijke beschrijving van het leven zelf. Tot slot heb ik altijd mijn stethoscoop bij, die nog dateert van mijn studies. Ik gebruik die nog in mijn werk als arts.

Bent u een goed archivaris?

Ik ben niet van het chaotische type, ik probeer alles goed te organiseren. Ik klasseer al mijn boeken per thema. Toch deze die gelezen zijn. Van de ongelezen boeken leg ik een stapel aan. Zo weet ik dat ik altijd iets te lezen heb.

Is er een boek in uw leven dat een bijzondere indruk op u heeft gemaakt?

Ja, het boek *Spiritual Intelligence: The Ultimate Intelligence* (1999) van Danah Zohar en Ian Marshall. Ik heb het toevallig in een boekstalletje in Amsterdam gevonden. Het heeft mij erg getroffen, ook omdat ik nadien op basis van die lectuur een eigen invulling aan spiritualiteit heb kunnen geven. Volgens de auteurs bestaan er niet één of twee vormen van intelligentie maar drie: rationale, emotionele én spirituele intelligentie. Te veel mensen leggen alleen de nadruk op rationaliteit of emotionaliteit, maar ons brein werkt eigenlijk als een driepikkel.

Daarnaast lees ik ook veel Franse filosofen, zoals Luc Ferry. Zijn *L'homme-Dieu ou le sens de la vie* (1996) over 'l'humanisation du divin' en 'la divinisation de l'humain' heeft veel invloed op mij gehad. Ik lees ook graag personalisten, zoals Roger Burggraeve over Emmanuel Levinas. Ik ben ook jarenlang geabonneerd geweest op het personalistische tijdschrift *Esprit*. Voor mij is het ook meer dan alleen maar lezen. Ik probeer door en door personalistisch te leven. Ik vat dat als volgt samen: de mens wordt meer mens in relatie met de ander en het Ander. Voor mij is dit een revolutionaire filosofie. Sinds Plato en Aristoteles en zelfs de pre-Griekse wijsgeren is alles vertrokken vanuit het ik: ik die naar een ideaal moet streven, ik die kritisch moet zijn, enzovoort. Levinas breekt daarmee. Door het gelaat van de ander, de ontmoeting, de blik, wordt iemand zichzelf. Het ik is niets, maar wordt iets. Mens worden in relatie met de ander is volgens mij de mooiste filosofie en politieke theorie die men zich kan inbeelden. Ik vind het heel spijtig dat zo weinig politici binnen CD&V het personalisme kennen. Waarvoor moet er nog een christendemocratie bestaan? Toch om het personalisme in politieke standpunten om te zetten? Zowel in het onderwijs en de zorg, als in de economie.

Welke titel zou uw biografie moeten dragen?

Een biografie? Dat lijkt me niet wenselijk. Maar als ik dan toch een titel moet kiezen: *Chirurg zonder grenzen.* En 'zonder grenzen' bedoel ik niet alleen geografisch. Ook in het denken. Ze mogen het op mijn urne zetten.

Ik denk wel aan de dood. Daarover nadenken maakt mij niet gelukkig. Ik ben niet iemand die daarin berust. Ik voel mij ook nog niet rijp om te zeggen: het is genoeg geweest. Ik heb ook nog geen testament opgetekend. We zullen wel zien.

Hoe wilt u herinnerd worden?

Die vraag wordt mij nu voor de eerste keer in mijn leven gesteld. Ik zou herinnerd willen worden als een eerlijke rebel of een chirurg zonder grenzen. Ik hecht enorm belang aan eerlijkheid, verantwoordelijkheid, respect en rechtvaardigheid. Dat zijn voor mij de vier belangrijkste waarden, belangrijker dan vrijheid. Ik heb getracht de sector van de ontwikkelingssamenwerking te hervormen. Sinds 1999 zijn er geen grote schandalen meer geweest. Dat is toch het grootste bewijs dat de zogenaamde wet-Moreels heeft gewerkt. Dat

ik de fundamenten heb gelegd voor het beleid dat vandaag wordt gevoerd, geef mij een zekere voldoening.